

ALTAY **ALTAY**
TOPLULUKLARI **COMMUNITIES**
Mesken ve Mesken Kültürü **Dwellings and Home Culture**

Editörler / Editors
İlhan Şahin - Fahri Solak
Güljanat K. Ercilasun - M. Bilal Çelik
Aymira Taşbaş - Erhan Taşbaş

TÜRK DÜNYASI BELEDİYELER BİRLİĞİ
UNION OF TURKISH WORLD MUNICIPALITIES
СОЮЗ МУНИЦИПАЛИТЕТОВ ТЮРКСКОГО МИРА

ALTAY TOPLULUKLARI

Mesken ve Mesken Kùltürü

ALTAY COMMUNITIES

Dwellings and Home Culture

ALTAY TOPLULUKLARI

Mesken ve Mesken Kùltürü

ALTAY COMMUNITIES

Dwellings and Home Culture

Editörler / Editors

İlhan Şahin - Fahri Solak
Güljanat K. Ercilasun - M. Bilal Çelik
Aymira Taşbaş - Erhan Taşbaş

İstanbul 2019

ALTAY TOPLULUKLARI
Mesken ve Mesken Kültürü
ALTAY COMMUNITIES
Dwellings and Home Culture

Türk Dünyası Belediyeler Birliği (TDBB) Yayınları, No: 28
ISBN 978-605-2334-06-5

Editörler / Editors

İlhan Şahin - Fahri Solak
Güljanat K. Ercilasun - M. Bilal Çelik
Aymira Taşbaş - Erhan Taşbaş

İç Tasarım

İlhan Şahin

Teknik Yapım

Murat Eryılmaz

Baskı

Özlem Matbaacılık ve Reklamcılık Ltd. Şti.
Litrosyolu 2. Matbaacılar Sitesi B Blok No: 2BB4 Topkapı / İstanbul
www.ozlemmatbaa.com.tr

Sertifika No: 12150

İstanbul, 2019

‘Altay Toplulukları Mesken ve Mesken Kültürü’ kitabının tüm yayın hakları
Türk Dünyası Belediyeler Birliği’ne aittir. Kaynak gösterilerek alıntı yapılabilir.
İzinsiz basılamaz ve çoğaltılamaz.

TÜRK DÜNYASI BELEDİYELER BİRLİĞİ
UNION OF TURKISH WORLD MUNICIPALITIES
СОЮЗ МУНИЦИПАЛИТЕТОВ ТЮРКСКОГО МИРА

Merkez Efendi Mah. Merkez Efendi Konağı No: 29
Zeytinburnu 34015 İstanbul
Tel 0212 547 12 00
www.tdbb.org.tr

Kapak Resmi: Orhon Yazıtlarında ‘eb (ev)’ kelimesinin Köktürk harfleri ile yazımı.

İçindekiler

<i>Söz Başı</i>	9
<i>Foreword</i>	13
<i>Sunuş</i>	17
<i>Introduction</i>	21

Mesken Terimi Hakkında

1	Eski Türklerde Ev ve Mesken Kavramı <i>Ahmet B. Ercilasun</i>	27
2	Türk Kültüründe Ev-Bark Kavramlarına Dair Bazı Tespitler <i>İsmail Özçelik</i>	41
3	Türkiye Türkçesinde <i>Ev</i> Kelimesi ile <i>Evin</i> Türevleri ve Birleşikleri Hakkında <i>Mevlüt Gültekin</i>	53
4	Hakasçanın Söz Varlığında Mesken Kavramıyla İlişkili UNSURLARIN HAKAS FOLKLORUNA YANSIMALARI <i>Erhan Aktaş</i>	61
5	Kazak Türkçesinde “Üy” Kelimesi - Kavram Alanı - Kelime Ailesi – Terimleşme <i>Nergis Biray</i>	75

Mesken ve Mesken Türleri

6	Altay Topluluklarında Mesken - Çadırın Önemi ve Türleri <i>Aytac Abbasova</i>	93
7	Saha (Yakut) Türklerinin Geleneksel Meskenleri <i>Fatih Kirişçioğlu</i>	101
8	Saha Türklerinin Geleneksel Yapı Biçimi “Balagan” <i>Muvaffak Duranlı</i>	111
9	Сакральное пространство <i>Боз үй</i> или об алгоритмах единства алтайской семьи <i>Саветбек Абдрасулов</i>	123
10	Otağ Kavramının Analizi ve Sosyo-Kültürel Yapıya Etkisi <i>Hikmet Demirci</i>	139
11	Türk Kültüründe “Aş ve Aşhane” <i>Gülcan Memiş</i>	157

- 12 Kazakistan'dan Balıkesir'e Uzanan Köprü: Köy Evi 177
Sebahattin Şimşir

Mesken ve Aile İlişkisi

- 13 Türk Halk İnançlarından Mitolojiye Kut Bağlamında Mesken-
Aile ve Aile Değerleri 191
Yaşar Kalafat
- 14 Eski Türklerde Tarih ve Folklor Açısından Mesken-Aile ve Aile
Değerleri 229
Fidan Gasımova
- 15 Çokan Velihanov'un Eserlerinde "Mesken" ve "Aile"
Dinara Duisebayeva 239
- 16 Bozüy and Traditional Family Values of the Kyrgyz 257
Zhyldyz Urmanbetova
- 17 Nogay Türklerinde "Ev" ve "Aile" Kavramlarının İlişkisi
Üzerine 267
Naile Hacızade
- 18 Türkmen Halkının Mesken Bağlamında Aile Değerleri 277
Tahir Aşırov

Şehircilik ve İskân

- 19 Eski Türklerde Barınak ve Şehir Hayatına Dair İzler 291
Saadettin Yağmur Gömeç
- 20 Altay Panteonunda Kutsal Bir Mekân Olarak Yurt 307
Serdar Gürçay
- 21 Kırgız ve Osmanlı Toplumunda Dönemlik Yerleşmelerin
Sosyal Yapı ve Meskene Tesirleri 317
Emine Erdoğan Özünlü
- 22 Kafkasyalı Muhacirlerin Anadolu'da Yeni Meskenleri (XIX.
Yüzyılın İkinci Yarısından XX. Yüzyılın Başlarına Kadar) 327
Vidadi Umudlu-Şara İbraşeva
- 23 Birinci Dünya Savaşı'nda Esir Düşen Türklerin Rus Esir
Kamplarında Yaşadıkları Barakalar 337
Merve Üner

Mimari

- 24 İç ve Orta Asya Türk Halklarında Mesken Mimarisinin
Oluşumu Üzerine Düşünceler 347
Yaşar Çoruhlu
- 25 Okçukara Mescidi / Camii: Ok ve Yaydan Mihrâb ve Minareye 389
Kenan Ziya Taş

26	Кыргыздардын туруктуу турак-жайларынын дубалын жасалгалоонун жүрүшү <i>Нурабидин Маразыков</i>	399
27	Atatürk'ün Doğduğu Ev ve Özellikleri <i>M. Hakan Özçelik</i>	407

Söz Başı

Bugün birçoğumuzun “Altay” kavramı ve kelimesiyle tanışıklığı çocukluk yıllarına kadar uzanmaktadır. O dönemlerde ilkokul tarih ders kitaplarında Türklerin anavatanı Altay Dağları, Tanrı Dağları ve bir de Orhon vadisi olarak geçmekteydi. Altay o zamandan itibaren bizim kuşağımızın benliğine ve kimliğine yerleşmişti. Özellikle 70’li ve 80’li yıllarda Zeki Velidi Togan ve Bahaeddin Ögel’in bu konularla ilgili meydana getirdikleri değerli eserler ve üniversite kürsülerinde Altay’a dair öğrenciler üzerinde yarattıkları farkındalık burada anılmaya değerdir. Elbette Altay kavramı sonraki yıllarda da çeşitli araştırmacılar tarafından etraflıca incelenme fırsatı bulmuştur. Keza bu konuda yazılan kitaplar, konuya yönelik araştırmalar günümüzde de devam etmektedir. Heyecan verici anlamıyla geçmiş kuşakların kimliğinin yoğrulmasında etkili olan Altay’ın, bilinçlerimize yerleşmesi çok daha eskilere dayanmaktadır. Bunun en önemli vesilelerinden birincisi, ilkokul ders kitaplarındaki Türk tarihi konusunun Altay ile başlaması, bir diğeri ise kıymetli senarist ve Türk çizgi romancısı Suat Yalaz’ın daha sonra sinemaya uyarlanan Karaoğlan serisidir. 60’lı yıllarda çekilen ve Kartal Tibet’in başrolünde oynadığı bu filmin adı “Altay’dan Gelen Yiğit”ti. Yiğitliğin, ahlakın, cesaretin, başarının ve mükemmeliyetin timsali olarak o yıllarda genç kuşakların örnek aldığı bir karakter olan Karaoğlan’ın temsil ettiği değerler ve sahip olduğu niteliklerin Altay kavramıyla iç içe geçmesiyle oluşan ruh, o zamandan beri pek çok Türk insanının kimliğinde ve benliğinde hep yer edinmiştir.

Dünyanın en büyük kıtası ve kara parçası olan Asya, kendisinden daha büyük, daha ağır bir tarih ve kültür mirasını üzerinde taşımaktadır. Dünya nüfusunun % 60’ının yaşadığı 44 milyon kilometrekarelik bu büyük kıta insan dışındaki dünya canlı varlığının belki de yarıdan fazlasını barındırmaktadır. Tarih boyunca ortaya çıkmış en zengin ve köklü kültürlerin, medeniyetlerin doğduğu Asya, bünyesinde çok çeşitli bir coğrafya yelpazesini barındırmaktadır. Üzerinde bulunduğumuz coğrafyadan başlayacak olursak Anadolu, Suriye, Mezopotamya, İran, Hindistan ve Çin medeniyetlerinin doğduğu topraklar bu büyük kıtadadır. Bunların arasında Asya’nın merkezinde yükselmiş olan köklü Bozkır veya Altay medeniyeti ise pek çok açıdan bu medeniyetlerden daha ayrıcalıklı bir konumdadır.

Yerleşik ve şehirlerde doğan medeniyetlerin birçok açıdan gelişmiş olmasına bakılarak Altay medeniyetinin yerleşik olmadığı için gelişmediği sonucu çıkarılmamalıdır. Aksine Altay veya Bozkır medeniyeti hem yerleşikliği hem de konargöçerliliği ihtiva eden, dünya tarihinde pek çok büyük medeniyetle boy ölçüşmüş, rekabet ve mücadele etmiş ve hatta onları

mağlup etmiş bir medeniyettir. Günümüzden 1500 yıl önce Altaylardan gelen Hun kimlikli süvariler, o zamanki dünyanın iki büyük devletinden biri olan Batı Roma'yı yıkmış ve üzerinde taşıdığı değerlerle Avrupa'ya şekil vermiştir. Keza bundan 700 yıl sonra bu defa Altaylardan kopup gelen Selçuklu armalı süvariler, İslam medeniyetinin sahipleri olarak Bizans denilen bir başka Roma'yı yenmiş ve sarsmıştır. Bu başarıların altında Altaylıların çok kuvvetli bir bilgi ve teknolojiye sahip olmaları yatmaktadır. Bundan yüzyıllar önce demir teknolojisi Altaylarda geliştirilmiş, 1300-1400 derecede eriyen demire bu coğrafyada şekil verilmiştir. Bu gelişme Altaylı kavimlere diğer kavimler karşısında çok önemli bir üstünlük kazandırmıştır. Ayrıca atın evcilleştirilmesi ve maharetle kullanılması da bu üstünlüğü daha üst seviyeye taşımıştır. Tarihte uzun yıllar dünyaya hükmedenler atlı kavimler olmuştur. XIX. yüzyılda Almanya'yı Almanya yapan şahsiyetlerden biri olan Ottovon Bismarc'ın (1815-1898) tarih kitaplarına geçen şu sözü de bu bakımdan dikkate değerdir: "Almanya'nın kaderi demir ve kanla çizilecektir". Burada demir, Almanya'nın demir ve çeliğe dayalı teknolojik iddiasını ortaya koyarken kan Almanya'nın mücadeleciliğini ve savaşçılığını öne çıkarmaktadır.

Altay'ın bozkırdaki evlatları bu seviyeye yüzyıllar önce ulaşmış, büyük devletlerin ve medeniyetlerin sahipleri olmuşlardır. Coğrafyanın sunduğu imkânlar da bu durumda etkili bir faktör olmuştur. Bozkır insanının komşu coğrafyalardaki insanlardan biraz daha mücadelecisi ve farklı olması coğrafyanın ortaya çıkardığı bir sonuçtur. Mesela Profesör İbrahim Kafesoğlu'nun üzerinde hususiyetle durduğu elbise kültürü burada gelişme göstermiştir. Bu doğrultuda Sevim Tekeli'nin de bir tespitini paylaşmak gerekir: "26 Ağustos 1071'de Sultan Alparslan önderliğinde Bizans ordusunu yenen Selçuk Türkleri o tarihlerde matematik bilgisi bakımından Bizans'tan daha üstündü. Dolayısıyla Altay'ın veya Bozkır'ın evlatları, bir medeniyetin başarı gerektirecek bütün unsurlarına sahipti".

Son 300 yıldır Asya, büyük bir bunalım ve krizin içerisinde olsa da bu coğrafyada öyle bir köklü yapı bulunmaktadır ki bu yapı yeniden bir dirilişin ve zirveye çıkmanın bütün unsurlarını içinde barındırmaktadır. Tabii ki Altay'ın çocukları da bu yükselişin lokomotifleri olduklarının işaretini vermektedirler.

Bugün dünyanın çeşitli yerlerinden gelmiş Altaylı araştırmacılar bu bilinçle burada toplanmış bulunuyorlar. Temenni ediyorum ki bu toplantıda çok güzel bildirimler sunulacak ve toplantı en yüksek zirveye ulaşacaktır.

Bu duygu ve düşüncelerle, böylesine önemli bir toplantının organizasyonunda emeği geçen çok saygıdeğer İstanbul Aydın Üniversitesi Rektörü Yedigâr İzmirli Hanımefendi'ye, bu akademik toplantıyı geleneksel bir hale getiren değerli Altay Akademisyenler Birliği başkanlarına, kıymetli Bakanım Prof. Dr. Abdulhaluk Çay Bey'e, kıymetli Yükseköğretim

Kurulu eski üyesi Prof. Dr. Halis Ayhan Bey'e ve toplantıya iştirak etmiş olan değerli araştırmacılara teşekkür ediyor; ayrıca böyle bir toplantıda bulunmaktan da çok sevinçli ve mutlu olduğumu belirtmeyi ve bunu sizlerle paylaşmayı bir borç biliyorum.

Prof. Dr. Refik Turan
Türk Tarih Kurumu Başkanı

Foreword

For most of us today our acquaintance with the concept and the word “Altay” stretches back to our childhood years. In those days, in our elementary school history textbooks the Altay Mountains, the Tanrı Mountains and the Orhon Valley were mentioned as the homeland of the Turks. Since that time Altay has settled into the personality and identity of our generation. It is worth recalling that, particularly in the 70s and 80s, the awareness created among students about Altay stemmed in large part from the valued works and university courses of Zeki Velidi Togan and Bahaeddin Ögel, regarding these subjects. Certainly, there were subsequent studies done by various researchers about the Altay concept. Similarly, books and research on this topic continue to appear today. With its stimulating meaning, Altay was instrumental in molding the identity of past generations but its place in our consciousness goes back much further. One of the most important elements of this were the Turkish history lessons in elementary school textbooks that began with Altay. But another was the Karaoğlan series originated by the beloved scenarist and comic book novelist Suat Yalaz, which was later brought to the silver screen. The name of this film was “Altay’dan Gelen Yiğit” (The Brave Young Man from Altay), made in the 1960s and Kartal Tibet starred in the lead role. The Karaoğlan character was an example of stoutheartedness, morals, courage, success and perfection for the youth of that generation and the values and qualities that Karaoğlan espoused comported completely with the Altay concept, settling into the personalities and identities of a great many Turks.

Asia, which is the world’s largest continent and landmass, carries with it an even larger and weighty heritage of history and culture. This great continent, which has 60% of the world’s population within its 44 million square kilometers, contains probably more than half of Earth’s non-human living creatures. Within the Asian edifice, from where, throughout history, the richest and deepest cultures and civilizations have emerged, there is quite a variety of geographies. Starting with our own, Anatolia, we can also list the civilizations of Syria, Mesopotamia, Iran, India and China that were born on this great continent. Among these is the Bozkır or Altay civilization which arose in Central Asia and, which, in many respects, has a more favored place than other civilizations.

When one looks at the developed state of civilizations that grew in settlements and cities, it should be a given that the Altay civilization should be undeveloped since it did not emerge from a settled state. However, the

Altay or Bozkır civilization was made up of both settled and nomadic lifestyles and was as large as many great civilizations of human history. It competed with, battled and even defeated other civilizations. 1,500 years ago, horsemen known as Huns who came from Altay battered the Western Roman Empire, which was at that time one of the two greatest states in the world, and gave Europe a new shape based on the values they brought. Likewise, 700 years later Selcuk horsemen from Altay defeated and bewildered another Rome, called Byzantium, as members of the Islamic civilization. Underpinning these successes were the very strong knowledge and technology bases initiated hundreds of years earlier by the Altay, who had developed iron technology and melted iron at 1,300-1,400 degrees. This development gave the Altay tribes a very significant advantage over other tribes. The domestication and skillful use of horses carried the Altay's superiority even further. In history, for many years the horse-riding tribes were the rulers of the world. In the 19th century, Otto von Bismarck (1815-1898), one of the personalities who made Germany Germany, used these noteworthy words that we find in history books: "Germany's fate will be written with iron and blood." Here the iron reference is to Germany's iron and steel technology and the blood reference highlights Germany's combativeness and warrior mentality.

The children of the Altay steppes reached this level hundreds of years before and established great states and civilizations. The means offered by geography had a lot to do with this situation. The Bozkır (steppe) individual had a more combative and different nature than the people of neighboring geographies as a consequence of their geography. For example, Professor İbrahim Kafesoğlu reflected this with his studies on the culture of clothing. In this regard, we should share a finding made by Sevim Tekeli: "The Selçuk Turks who, under the leadership of Sultan Alp Arslan defeated the Byzantine army on 26 August 1071, were far superior in mathematics to the Byzantines. Consequently, the Altay or Bozkır descendants had all the elements necessary for a successful civilization."

In the last 300 years, despite the great calamities and crises that have befallen it, Asya still has such a deep-rooted structure in this geography that all of the elements required for it to revive and reclaim the summit are in place. Of course, the children of Altay give every indication that they will be the locomotive of this rise.

Today Altay researchers from all over the world are coming together with this concept in mind. My wish is that exceptional papers will be presented at the meeting and that the gathering reaches the highest levels.

With these feelings and thoughts, I would like to thank those who have worked so hard to organize this important meeting: Istanbul Aydın University Rector Yadiğâr İzmirli, the heads of the esteemed Altay

Academics Union, my esteemed Minister Prof. Dr. Abdulhaluk ay and esteemed former member of the Senior Education Council Prof. Dr. Halis Ayhan, along with all of the valued researchers who participated in the meeting and whose papers and presentations have made substantial contributions to both the symposium and to the scholarly work related to the home, family and family values of the Altay peoples and communities. In addition, I would like to state how pleased and happy I am to attend such a gathering.

Prof. Dr. Refik Turan
Chairman, Turkish Historical Society

Sunuş

Tarihsel süreç içinde oluşan bazı kavramların başta dil, edebiyat ve tarih olmak üzere uygarlık değerleri bakımından önemli anlamlar ifade ettiği bir gerçektir. Bu kavramlardan biri, hiç şüphesiz *Altay* kavramıdır. Avrasya'da pek çok halk, topluluk ve ulusu içine alan bu kavramı, katmanlaşmış bir kar topuna benzetmek mümkündür. Bu kartopunun katmanlarında bulunan bütün değerleri ilmin ışığında ele almak ve bu katmanları açmak gerekmektedir. Bu bakımdan Avrasya'da çok geniş bir coğrafyaya yayılan, dünya tarihinin coğrafi, sosyal, siyasî ve ekonomik şekillenmesinde önemli bir payı olan Altay halk, topluluk ve ulusları üzerinde araştırmalar yapmak, uluslararası sempozyum ve kongreler düzenlemek ve bunları bilim dünyasına sunmak büyük bir önemi haizdir. Bu bağlamda Altay halk, topluluk ve uluslarının uygarlık ve uygarlık değerleri üzerinde bugüne kadar Altayist Akademisyenler Topluluğu tarafından geleneksel olarak yapılan uluslararası sempozyumların devamı olarak 24-26 Temmuz 2017 tarihlerinde *Mesken-Aile ve Aile Değerleri* üzerine İstanbul Aydın Üniversitesi'nde uluslararası bir sempozyum düzenlenmiştir. Elimizdeki bu kitap, söz konusu sempozyuma sunulan bildirilerin *Mesken ve Mesken Kültürü* ile ilgili olanlarını teşkil etmektedir.

Kitapta yer alan makalelerin önemli bir kısmı Altay dil veya lehçelerinde, bir kısmı ise İngilizce ve Rusça olarak yazılmıştır. Ancak makalelerin geniş bir akademik çevreye hitap edebilmesi ve anlaşılabilmesi için her makalenin baş tarafına İngilizce bir özet konulmuştur. Makalelerin değişik dil, lehçe ve alfabelerde olması, özellikle dipnot ve kaynakçalarda yeknesak bir uygulamayı güçleştirmiş ve bu bağlamda yazarların kendi tercihlerine çok fazla müdahale edilmemiştir.

Konu ve muhteva dikkate alınarak bir sıraya konulan Altay halk ve topluluklarında mesken ve mesken kültürü ile ilgili makalelerden ilki, Türk dili ve tarihi ile ilgili araştırmaların öncüsü Ahmet B. Ercilasun'a aittir. Şehir ve meskenle ilgili en eski efsane ve tarihlerin verdiği bilgileri değerlendiren Ercilasun, Eski Türklerin çadır evler kullanarak konargöçer hayat tarzına sahip olduklarını fakat başlangıçtan beri şehirlere, toprak ve taştan yapılan evlere tamamen yabancı olmadıklarını ve hatta böyle ev ve şehirlere de yaşadıklarını belirtir. İsmail Özçelik makalesinde, Türk kültüründe çadır sanatı ile başlayan ve gelişen ev-bark kavramları; Mevlüt Gültekin, Türk lehçelerinde ev kelimesi, anlamı ve özellikle Türkiye Türkçesinde türevleri; Erhan Aktaş, mesken kavramıyla ilgili Hakasça unsurların Hakas folkloruna yansımaları ve Hakasçanın konut merkezli söz varlığı; Nergis Biray,

Kazakçada “üy/ev” sözcüğü etrafında oluşan kelime ailesi, kavram alanı ve bu sözcüğün kullanıldığı terimler üzerinde durur.

Bunun yanında Aytac Abbasova, mesken / çadırın önemi ve türlerini verirken Türk insanının maddi ve manevi olarak iç ve dış dünyasını yansıtmaması; Fatih Kirişçioğlu, Saha (Yakut) Türklerinin meskenleri ile ev, mesken ve çadır karşılığında kullanılan kelimeler; Muvaffak Duranlı, Saha Türklerinde geleneksel yapı biçimi olan “balagan” ve özellikleri; Savetbek Abdrasulov, gerçek insan varlığını ve bir tapınağın algoritması olan Kırgız bozüyü; Hikmet Demirci, otağ veya çadırın, evren, dini düşünce, sosyal ve siyasi teşkilatlanma ve yaşam felsefesine yansımaları; Gülcan Memiş, Türk kültüründe aş, aş geleneği ve aşhane; Sebahattin Şimşir, Kazakistan’dan Balıkesir’e uzanan bir köy evinin kültür unsurları üzerinde odaklaşır.

Bunu takiben Yaşar Kalafat, kut bağlamında mesken, aile ve aile değerleri ile bitkiler, hayvanlar ve cansızlar üzerinde kut inancını; Fidan Gasıмова, eski Türklerde mit, tarih ve folklor açısından mesken, aile ve aile değerlerini; Dinara Duisebayeva, Çokan Velihanov’un tespit ve gözlemlerine göre Türklerde mesken ve aile; Zhyldyz Urmanbetova, bozüy ve bozüy bağlamında oluşan geleneksel Kırgız aile değerlerini; Naile Hacızade, Nogay Türklerinde ev ve aile ilişkisi ile evin kutsallık derecesine varan yaşam alanı olmasını; Tahir Aşirov, Türkmen halkının meskeni bağlamında aile değerleri ve bu değerlerin zamanla değişimini verir.

Bunlara ilaveten Saadettin Yağmur Gömeç, eski Türklerde hem çadır hem de barınak ve şehir hayatı; Serdar Gürçay, Altay panteonunda yer altı, yer üstü (orta dünya) ve gökyüzünün bütüncül mekân olarak algılanmasını; Emine Erdoğan Özünlü, Kırgız ve Osmanlı toplumunda sosyal hayata bağlı olarak görülen dönemlik yerleşimler; Vıdadi Umudlu-Şara İbraşeva, XIX. yüzyılın ikinci yarısından XX. yüzyılın başlarına kadarki süreçte Kafkasyalı muhacirlerin Anadolu’da kurdukları yeni meskenler ve bunların özellikleri; Merve Üner, Birinci Dünya Savaşı yıllarında Kafkas cephesinde Ruslara esir düşen Türklerin tutulduğu esir kampları ve kamplardaki barakalar hakkında bilgi verirler.

Bunlara ilaveten Yaşar Çoruhlu, İç ve Orta Asya Türk halklarında hem sabit hem de kolayca nakledilebilen ev ve meskenler; Kenan Ziya Taş, ok üretiminin merkezi olan Karesi sancağında şekil bakımından ok ve yayın mimariye yansımaları; Nurabdin Marazıkov, Kırgızistan’ın yerleşik bölgelerinde inşa edilen ev duvarlarının özellikleri ve M. Hakan Özçelik, Türkiye Cumhuriyeti’nin kurucusu Mustafa Kemal Atatürk’ün Selanik’te doğduğu ev ve özellikleri üzerinde yoğunlaşırlar.

Kısaca muhtevaları verilen 27 makalenin, Altay halk ve topluluklarının mesken ve mesken kültürünü çeşitli yönleriyle ele aldıkları dikkati çeker. Bu bakımdan sempozyuma ilgi gösteren ve bildiri sunan meslektaşlarımıza ne kadar teşekkür etsek azdır. Meslektaşlarımızın sempozyu-

ma bu ilgisi olmasaydı, bilim dünyasına böyle bir kitabı sunmak mümkün olamayacaktı.

Altayist Akademisyenler Topluluğu olarak Sempozyumun gerçekleşmesi hususunda desteklerini esirgemeyen kurum ve kuruluşların adlarını burada şükranla anmamız gerekiyor. Bu kurum ve kuruluşların başında sempozyumun gerçekleştiği İstanbul Aydın Üniversitesi Mütevelli Heyeti Başkanlığı, Rektörlüğü ve Fen-Edebiyat Fakültesi Dekanlığı; Türk Tarih Kurumu Başkanlığı; Türk Dünyası Belediyeler Birliği; İstanbul Büyükşehir Belediyesi, Bağcılar Belediyesi, Küçükçekmece Belediyesi ve Beyoğlu Belediyesi Başkanlığı ile İstanbul Esnaf ve Sanatkarlar Odaları Birliği Başkanlığı gelmektedir. Ayrıca sempozyumun gerçekleşmesi hususunda desteğini esirgemeyen pek çok kurum ve kuruluşla iletişim kurmamızı sağlayan hocamız Prof. Dr. Halis Ayhan'a da hassaten şükranlarımızı arz ediyoruz.

Bunun yanında eserin titizlikle basılması ve bilim dünyasına sunulması için hiçbir fedakârlıktan kaçınmayan Türk Dünyası Belediyeler Birliği'ne ne kadar teşekkür etsek azdır. Bu arada eserde yer alan İngilizce metinleri titizlikle gözden geçiren ve gerektiğinde Türkçe metinleri İngilizceye tercüme eden değerli dostumuz Jack Snowden'e de teşekkür etmek bizim için bir zevktir. Ayrıca eserin hazırlanması sırasında yardımını esirgemeyen Dr. Öğretim Üyesi Dinara Duisebayeva'yı da burada anmamız gerekir. Son olarak ise eserin basımı esnasında ustalığın ve tecrübenin bütün birikimini veren Özlem Matbaacılık Şirketi mesuplarına teşekkür ederiz.

Organizasyon Komitesi Adına

Prof. Dr. İlhan Şahin

Prof. Dr. Choi Han Woo

Introduction

Certain concepts formed in the course of history carry important meanings with regard to civilization values such as language, literature and history. One of these concepts is doubtless the *Altay* concept. This concept, within which we find many peoples, communities and nations of Eurasia, can be compared to a stratified snowball whose layers must be peeled away to shed scholarly light on all the values contained within. In this regard, it is of vital importance that research be conducted about the Altay peoples, communities and nations, which are spread over a wide swath of geography in Eurasia, and which have had significant impacts on the formation of the world's geography and social structure, as well as political and economic systems, and that symposiums and congresses be organized so that this research can be presented to the scholarly world. In continuation of the traditional international symposiums that have been arranged by the Altayist Academicians Community up to now, concerning the civilizations of Altay peoples, communities and nations and the values of those civilizations, an international symposium was conducted at Istanbul Aydın University related to *Dwellings-Family and Family Values* between 24 and 26 July 2017. The book we hold in our hands contains the papers related to *Dwellings and Home Culture* that were submitted at the aforementioned symposium.

A significant portion of the articles in the book were written in Altay languages or dialects and the others were written in either English or Russian. So that the articles can be addressed to and understood by a wider academic audience, each article has a summary in English at the beginning. Since the articles were written in various languages, dialects and alphabets, it would have been difficult to implement a uniform system for footnotes and sources, so there was minimal interference with the authors' preferences in this regard.

The first of the articles concerning home and home culture among Altay peoples and communities, which were ordered with attention paid to topic and contents, is that of Ahmet B. Ercilasun, the leader in research about Turkish language and history. Ercilasun evaluated information found in the oldest legends and histories related to city and home. He stated that ancient Turks used tent homes for their nomadic lives but, from the outset, they were not completely unfamiliar with cities and earthen-stone homes and, in fact, lived in such homes and cities. İsmail Özçelik, in his article, focused on tent-craft in Turkish culture, along with initial and developed

home concepts; Mevlüt Gültekin researched the word for home in Turkish dialects, its meaning and its derivatives, particularly in the Turkish of Turkey; Erhan Aktaş looked at reflections of Khakas elements related to the home concept in Khakas folklore, along with vocabulary concerning dwellings in the Khakas language and Nergis Biray examined the word family and conceptual space formed around the word “üy/ev” in the Kazakh language, as well as the terms used in relation to this word.

Additionally, Aytac Abbasova examined the importance and types of home/tents as reflections of Turks’ internal and external worlds, both physical and spiritual; Fatih Kirişçiöglü looked at the homes of the Saha (Yakut) Turks and the words they use for home, dwelling and tent; Mu-vaffak Duranlı researched the “balagan”, the Saha Turks’ traditional structure type, and its characteristics; Savetbek Abdrasulov investigated the Kyrgyz ‘bozüyü’, with regard to true human existence and as an algorithm of a place of worship; Hikmet Demirci examined reflections of the ‘otağ’ or tent vis-a-vis the universe, religious thought, social and political organizations and life philosophy; Gülcan Memiş looked at food, food sharing and kitchens in Turkish culture; Sebahattin Şimşir focused on the cultural elements of a village house that stretch from Kazakhstan to Balıkesir.

Yaşar Kalafat investigated the belief in ‘kut’ vis-a-vis plants, animals and non-living things, as well as home, family and family values in the context of ‘kut’; Fidan Gasımova examined home, family and family values among ancient Turks, from the angle of myths, history and folklore; Dinara Duisebayeva gave information about home and dwelling in the observations and determinations of the Chohan Velihanov; Zhyldyz Urmanbetova looked at traditional Kyrgyz family values formed in relation to the ‘bozüy’ and its context; Naile Hacızade focused on home and family relations among the Nogay Turks, as well as the idea of the home being a living space that approaches a degree of sacredness; and Tahir Aşirov investigated Turks’ family values in the context of the home and how these values have changed over time.

Besides these articles, Saadetin Yağmur Gömeç looked at tent, shelter and city life among ancient Turks; Serdar Gürçay researched the perception in the Altay pantheon of the underground, the heavens (middle earth) and the sky as comprehensive home concepts; Emine Erdoğan Özün-lü examined seasonal settlements vis-a-vis social life among Kyrgyz and Ottoman communities; Vidadi Umudlu-Şara İbraşeva focused on the new homes that Caucasian immigrants built in Anatolia in the period between the second half of the 19th century to the beginning of the 20th century and the characteristics of these homes; Merve Üner investigated the prison camps and barracks where Turkish soldiers taken prisoner by the Russians on the Caucasus Front during World War I stayed; Yaşar Çoruhlu focused

on the fixed-site homes and easily transportable homes and dwellings of Turks in Interior and Central Asia; Kenan Ziya Taş looked into the architectural aspects of the bow and arrow in Karesi subdistrict, which is a center for arrow production; Nurabdin Marazıkov examined the characteristics of house walls built in settled areas of Kyrgyzstan; and M. Hakan Özçelik focused on the home in Salonica where Mustafa Kemal Atatürk, the founder of the Turkish Republic, was born, and its characteristics.

It is worth noting that the 27 articles, about which we have provided brief commentaries, take up various aspects of dwellings used by Altay peoples and communities and the related home culture. In this regard, however much we thank our colleagues for their interest in the symposium and the papers they presented there, it would be insufficient. Without the interest of our colleagues in the symposium it would have been impossible to present a book like this to the scholarly world.

Here we must extend our thanks to the organizations that have been so generous with regard to their support for the realization of the Altayist Academicians Community Symposium. Foremost among these organizations which made the symposium possible are Istanbul Aydın University's Trustee Committee Directorate, Office of the Rector and the Office of the Dean of the Science-Literature Faculty; the Turkish Historical Society Directorate; Union of Turkish World Municipalities; Istanbul Municipality; Bağcılar Municipality; Küçükçekmece Municipality; Beyoğlu Municipality; and the Istanbul Union of the Chambers of Artists and Artisans. Additionally, we extend our gratitude particularly to Prof. Dr. Halis Ayhan, who has been so generous with his support for the realization of the symposium, and who has enabled us to contact many other organizations.

Also, however much we thank Union of Turkish World Municipalities, that gave their all to see that this work was published flawlessly and presented to the scholarly world, it would be insufficient. We would like to thank, as well, our valued friend Jack Snowden, who carefully reviewed the English texts in the work and who translated Turkish texts to English, when necessary. Additionally, I must mention here Assoc. Prof. Dr. Dinara Duisebayeva who was helpful in assisting in the book's preparation. Finally, we offer our gratitude to the members of Özlem Matbaacılık Şirketi (Özlem Publishing Company), which provided all of its accumulated expertise and experience in the printing process.

On behalf of the Organizing Committee

Prof. Dr. İlhan Şahin

Prof. Dr. Choi Han Woo

